Gemeente Wijchen

Beleidsnotitie dieren

Gemeente Wijchen

2026-2030

1. Inleiding

Voor u ligt de Beleidsnotitie Dieren 2026-2030 van de gemeente Wijchen. De gemeente Wijchen onderschrijft het belang van de aandacht voor dierenwelzijn en erkent ook de eigen rol in het versterken van het dierenwelzijn. Met deze beleidsnotitie benadrukken we expliciet hoe wij als gemeente Wijchen naar dierenwelzijn kijken en hoe dit ons handelen beïnvloedt, voor nu en in de toekomst.

In deze notitie regelen we integraal hoe we onze gemeente nog diervriendelijker willen maken. We delen onze gemeente namelijk niet alleen met elkaar, maar ook met alle dieren die daarin leven. Dat zijn huisdieren, landbouwdieren en hobbydieren, maar ook alle dieren die in het wild leven. Er is steeds meer maatschappelijke aandacht rondom dieren en hun welzijn. Als gemeente spelen we hier een grote rol in: veel van ons handelen en beleid heeft raakvlakken met het welzijn van dieren.

Dat zien we ook terug binnen de gemeente Wijchen. Vanuit verschillende beleidsvelden wordt er aandacht besteed aan het versterken van het dierenwelzijn. Ook zien we nog een aantal actiepunten waar we de komende tijd, samen met onze partners, mee aan de slag willen gaan. Deze actiepunten hebben we in hoofdstuk 6 van deze beleidsnotitie gebundeld in de Uitvoeringsagenda dieren Wijchen 2026-2030.

De uitgangspunten en overkoepelende ambities in deze beleidsnotitie hebben betrekking op zowel gehouden als in het wild levende dieren. De uitgangspunten staan centraal in ons nieuw te formuleren beleid ten aanzien van dieren(welzijn) en houden we standaard voor ogen als we dieren tegenkomen in ons werk. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het beheer van de fysieke ruimte zoals snoeien en maaien, maar ook aan veiligheid en evenementen in onze gemeente. De uitgangspunten zijn niet eerder expliciet vastgelegd, maar grotendeels al wel gemeengoed binnen de gemeente Wijchen. Door de uitgangspunten nu gemeentelijk vast te leggen, benadrukken we hoe belangrijk wij het welzijn van dieren vinden en dat we daar actief aan willen bijdragen.

2. Ambitie

Wonen in de gemeente Wijchen betekent genieten van een groene omgeving. We delen onze omgeving met alle dieren die daarin leven. De gemeente zet zich in om mens en dier voor nu en de toekomst op een goede manier samen te laten leven. Ons doel is dat we een bijdrage blijven leveren aan het behoud van dierenwelzijn binnen onze gemeente. Daar waar het wenselijk en noodzakelijk is, werken we ook aan de verbetering van het welzijn van al deze dieren. De geformuleerde kaders in deze beleidsnotitie geven invulling aan deze ambitie.

3. Dierenwelzijn

Dierenwelzijn gaat over de kwaliteit van het leven zoals die door het dier wordt ervaren, zowel mentaal als fysiek. Dit betekent dat het dier of zelf in de eigen behoefte kan voorzien, of dat een mens daarbij kan helpen door passende omstandigheden te bieden. Zo kan een vogel bijvoorbeeld een nestje bouwen in een boom, maar ook in een door de mens geplaatste nestkast.

Dierenwelzijn gaat over alle dieren, zowel de gehouden als de in het wild levende dieren. De wijze waarop mensen aankijken tegen dierenwelzijn is bij in het wild levende dieren

niet hetzelfde als bij gehouden dieren. Een eigenaar is verantwoordelijk voor het optimale welzijn van zijn 'gehouden' dier(en). De gemeente houdt ook dieren in verband met onze wettelijke taken voor het verzorgen van gevonden (zwerf)dieren en het afvangen van in het wild levende dieren in nood. Denk hierbij aan de werkzaamheden van de dierenambulance en de dierenopvanglocaties.

In het wild levende dieren, zoals egels, hazen en vleermuizen, leven in een andere omgeving en zijn minder afhankelijk van de mens om een geschikte leefplek te vinden. Veel dieren vinden deze plekken binnen de bebouwde kom, zoals in tuinen en parken. Dat levert soms problemen op: enerzijds hechten we steeds meer waarde aan de aanwezigheid van dieren in onze leefomgeving, anderzijds ondervinden we soms last en hinder van dieren. Dit geldt bijvoorbeeld voor soorten die als plaagdier worden ervaren, zoals ratten en duiven, of voor beschermde in het wild levende dieren zoals steenmarters en dassen. Ook bij het bestrijden van overlastgevende dieren blijven wettelijke kaders belangrijke uitgangspunten. Hier ligt de uitdaging voor de gemeente: een goede balans vinden tussen het welzijn van dieren en de belangen van mensen en hun activiteiten. Dit betekent dat we kiezen voor diervriendelijke en preventieve maatregelen en zorgvuldig omgaan met de belangen van de mens en van het dier waar mogelijk.

4. Wettelijk kader

Dieren en hun welzijn zijn in meerdere wetten vastgelegd. In deze wetgeving staat beschreven hoe om te gaan met gehouden en wilde dieren en wat daarin de rol en de wettelijke taken van een gemeente zijn. Hieronder presenteren we een overzicht van de wetten en daaruit vloeiende wettelijke taken voor de gemeente.

4.1 Burgerlijk Wetboek

De wettelijke taken van de gemeente bestaan onder andere uit de opvangplicht voor gevonden gezelschapsdieren, zowel dieren met een vermoedelijke eigenaar als zwerfdieren, en het afvoeren van in de openbare ruimte gevonden dode dieren. De opvangplicht voor deze dieren houdt in dat de gemeente de dieren minimaal 14 dagen opvangt en verzorgt. Binnen deze 14 dagen heeft een eigenaar de mogelijkheid om het dier op te halen. Na het aflopen van deze 14 dagen, mag de gemeente het dier verkopen of weggeven. De opvangplicht is vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek, Boek 5.

4.2 Wet dieren

De Wet dieren is de belangrijkste wet met betrekking tot gehouden dieren, zoals gezelschapsdieren en landbouwhuisdieren, en bundelt alle regels ten aanzien van deze dieren in één wet. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat de eigenwaarde van het dier wordt erkend en als uitgangspunt dient voor het vormgeven van diervriendelijk beleid. De belangrijkste uitvoeringsregels op het gebied van dierenwelzijn zijn opgenomen in drie regelingen:

1. Het Besluit houders van dieren
2. De Regeling houders van dieren
3. Het Besluit diergeneeskundigen

De wet omschrijft onder andere welke dieren gehouden mogen worden, hoe met dieren moet worden omgegaan en waarvoor dieren kunnen worden ingezet. Deze wet biedt de politie en de landelijke inspectie mogelijkheden om op te treden tegen elke vorm van

dierenmishandeling of -verwaarlozing. In de Wet dieren staat ook de wettelijke taak van de gemeente voor het afvoeren van dode dieren uit de openbare ruimte (artikel 3, lid 5).

4.3 Wet veiligheidsregio's

In de Wet veiligheidsregio's is geregeld dat de gemeente brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening moet organiseren (artikel 2). In artikel 3, lid 1, onderdeel b staat dat de brandweer als taak heeft te zorgen voor het beperken en bestrijden van gevaar bij ongevallen voor mens én dier. In de praktijk betekent dit dat bij incidenten, zoals branden of verkeersongelukken, ook wordt gekeken naar het redden en beschermen van dieren waar mogelijk.

4.4 Omgevingswet

Per 1 januari 2024 trad de Omgevingswet in werking. Deze wet gaat over de fysieke ruimte waarin mensen wonen, werken en ontspannen. Een belangrijk onderdeel van de wet is de zorgplicht voor de natuur, die geldt voor gemeenten, particulieren en bedrijven (artikel 1.6). Dit betekent dat iedereen verplicht is om (in het wild levende) dieren in nood te helpen. Daarnaast mag de natuur niet onnodig worden verstoord en moeten er preventieve maatregelen worden genomen om schade aan de natuur te beperken (artikel 4.30). Gemeenten zijn daarbij ook verplicht om aandacht te besteden aan soorten die met uitsterven worden bedreigd of als kwetsbaar worden gezien (artikel 2.31a).

Ook zijn er in de Omgevingswet regels opgenomen over de uitvoering van de jacht, beheer of schadebestrijding. Als het gaat om de hengelsport verdient de Visserijwet 1963 nog een belangrijke vermelding aangezien de gemeente visvergunningen binnen de gemeentegrenzen kan verstrekken.

5. Uitgangspunten beleid

5.1 Afwegingskader

Als gemeente Wijchen volgen we de kaders van Europese, nationale en provinciale wetgeving als basis voor ons dierenwelzijnsbeleid. We formuleren de komende jaren geen aanvullende regels bovenop de Europese, nationale en provinciale wetgeving. Als gemeente Wijchen volgen we deze ontwikkelingen en volgen we de landelijke aanbevelingen. We vatten dan ook niet elke situatie waarin we dieren tegenkomen in regels.

We overwegen het nemen van aanvullend beleid op het gebied van dierenwelzijn alleen wanneer daar een zwaarwegende reden voor is, de gemeente hiervoor bevoegd is en er voldoende maatschappelijk draagvlak voor bestaat. Zo kunnen we op het moment dat er om wat voor reden dan ook een nieuwe situatie ontstaat, ervoor kiezen om aanvullende regelgeving vast te stellen. Zo houden we als gemeente grip op de situatie zoals die op dat moment bestaat. Hierbij valt te denken aan onderwerpen als:

- De opmars van de wolf in Nederland;
- Het stikstofdossier in relatie tot veehouderij;
- De ontwikkelingen rondom de richtlijnen van schuilmogelijkheden voor weidedieren;

- Een mogelijke nationale chipplicht voor katten;
- Een mogelijk landelijk meldpunt voor gevaarlijk gedrag en bijtincidenten honden.

In samenspraak met alle betrokken beleidsterreinen wordt er gekeken wat nodig is en wat de beste manier is om te handelen en tot het beste resultaat te komen. Daarbij zorgen we dat inwoners, bedrijven en andere organisaties hier ook aan bijdragen en hun verantwoordelijkheid nemen.

Het welzijn van dieren is een onderwerp dat integraal is verwerkt in het doen en laten van de gemeente Wijchen. In verschillende beleidsnotities en verordeningen wordt er ook aandacht besteed aan dieren, zoals (in willekeurige volgorde):

- Algemene plaatselijke verordening Wijchen (2025)
- Omgevingsplan gemeente Wijchen (2024)
- Erfgoedverordening Wijchen 2023
- Uitvoeringsprogramma VT&H 2022 gemeente Wijchen
- Beleids- en Uitvoeringsplan Natuur en Biodiversiteit Wijchen (2020)
- Ontwerp Omgevingsvisie Wijchen (2025)
- Verordening op de heffing en de invordering van hondenbelasting Wijchen 2025 Subsidieregeling Wijchen 2021

Om verwarring te voorkomen, zullen we de punten die al in andere beleidskaders bij de gemeente Wijchen worden omschreven, niet herhalen in deze beleidsnotitie.

5.2 Uitgangspunten

We handelen als gemeente zo diervriendelijk mogelijk. We koesteren de aanwezigheid van dieren in onze gemeente. We doen wat nodig is en kijken daarnaast naar mogelijkheden om dierenwelzijn te beschermen en te bevorderen. We werken voor concrete onderwerpen op de uitvoeringsagenda samen met partners en inwoners.

We nemen als gemeente onze verantwoordelijkheid voor dieren met het oog op de volgende categorieën:

- Dierenhulp
- Gehouden dieren
- Vermaak waarbij dieren zijn betrokken
- In het wild levende dieren

Het is goed om aan de voorkant te benoemen dat bepaalde dieren niet per definitie in slechts één categorie vallen. De categorieën zijn bedoeld om de omstandigheid van het dier te verduidelijken. Zo wordt een paard bijvoorbeeld gehouden, maar kan het ook een rol spelen in vermaak. Daarnaast kan een kat zowel als huisdier worden gehouden, maar ook verwilderd in het wild leven.

In de Uitvoeringsagenda dieren in hoofdstuk 6 van deze beleidsnotitie gaan we ten eerste nader in op hoe we de categorie duiden. Ten tweede geven we aan hoe we per categorie onze verantwoordelijkheid als gemeente nemen. Ten derde zetten we uiteen welke acties wij de komende jaren per categorie zullen inzetten om het dierenwelzijn te versterken.

6. Uitvoeringsagenda dieren

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk treft u de Uitvoeringsagenda dieren. Hierin vindt u doelen en activiteiten op het gebied van dierenwelzijn waar we als gemeente Wijchen de komende periode, samen met onze samenwerkingspartners, mee aan de slag gaan. Met deze agenda geven we een concrete invulling aan de doelstelling van deze beleidsnotitie.

6.2 Indeling

De uitvoeringsagenda heeft betrekking op de periode 2026-2030. De uitvoering van deze agenda evalueren we na twee jaar, waarna we de uitvoeringsagenda bijstellen en eventueel aanvullen met nieuwe actiepunten.

6.3 Uitwerking beleidsnotitie dieren

Onze ambitie op het gebied van dierenwelzijn is dat de gemeente zich inzet om mens en dier nu en in de toekomst op een goede en evenwichtige manier te laten samenleven. We blijven een bijdrage leveren aan het behoud van dierenwelzijn binnen onze gemeente. Waar wenselijk en noodzakelijk, zetten we ons ook in voor de verbetering van het welzijn van alle dieren binnen onze gemeente.

Op basis van deze ambitie, de uitgangspunten uit de Beleidsnotitie Dieren 2026-2030 en de terugkoppeling met zowel interne als externe betrokken partijen op het gebied van dierenwelzijn, hebben we de uitvoeringsagenda opgesteld. Deze uitvoeringsagenda bestaat uit de volgende subdoelen, waaraan we concrete activiteiten koppelen:

- Dierenhulp
- Gehouden dieren
- Vermaak waarbij dieren zijn betrokken
- In het wild levende dieren

6.4.1 Dierenhulp

Iedereen, ook de gemeente, is wettelijk verplicht om dieren in nood te helpen (artikel 1.4 van de Wet dieren). We treffen als gemeente verschillende maatregelen om dieren in nood te helpen.

Onderwerp	Actie	Partijen	Planning	Trekker
Het sluiten van overeenkomsten met dierenopvangcentra en ambulancediensten over de opvang van in het wild levende en gehouden dieren.	Het herzien van bestaande overeenkomsten met reeds gecontracteerde partijen voor wat betreft het vervoer van in het wild levende en gehouden dieren, dierenopvang, dierennoodhulp, kadaverritten en destructie. Uitkomst van deze herziening kan tweeledig zijn: 1. Overeenkomsten verlengen met reeds gecontracteerde partijen; 2. Overeenkomsten aangaan met nog niet gecontracteerde partijen binnen de kaders voor inkoop.	• Domein Sociale leefomgeving • Domein Fysieke leefomgeving • Domein Bedrijfsvoering *Extern:* • Partijen die taken uitvoeren op het gebied van dierenwelzijn • Gemeenten Rijk van Nijmegen	Q4 2025 – Q1 2026	Domein Sociale Leefomgeving
Het maken van afspraken tussen hulpdiensten en dierenopvangcentra over de opvang van huisdieren in het geval van een (gedwongen) opname, arrestatie of huiselijk geweld. De opvang van deze huisdieren kan langer nodig zijn dan de verplichte bewaarplicht van 14 dagen.	Afspraken maken met reeds gecontracteerde partijen voor wat betreft het vervoer van wilde en gehouden dieren, dierenopvang, dierennoodhulp, kadaverritten en destructie als onderdeel van het sluiten van overeenkomsten met deze partijen.	• Domein Sociale leefomgeving • Domein Fysieke leefomgeving • Domein Bedrijfsvoering *Extern:* • Partijen die taken uitvoeren op het gebied van dierenwelzijn • Gemeenten Rijk van Nijmegen	Q4 2025 – Q1 2026	Domein Sociale leefomgeving

Het regelen van de ruiming van kadavers, onder andere om verspreiding van vogelgriep te beperken.	Afspraken herzien met de samenwerkingspartners over het ruimen van kadavers en mogelijk besluiten tot het opnieuw beleggen van deze opdracht.	• Domein Sociale leefomgeving • Domein Bedrijfsvoering *Intern:* • Gemeentewerf	Q3-4 2025	Domein Sociale leefomgeving
We gebruiken de gemeentelijke website om voorlichting te geven hoe inwoners kunnen handelen bij (vermoedens van) verminderd dierenwelzijn.	We bundelen de informatie op de gemeentelijke website voor wat betreft dieren(welzijn) op één centrale landingspagina.	• Domein Sociale leefomgeving • Domein Fysieke leefomgeving • Domein Publiekszaken	Q3 2026	Domein Sociale leefomgeving
In het rampen(bestrijdings)plan wordt een passage opgenomen over de hulp aan dieren in het geval van een crisis of ramp.	In samenwerking met de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid blijven we gesprekken voeren over de inhoud van de passage in het rampen(bestrijdings)plan.	• Domein Bestuur, strategie en projecten *Extern:* • Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	Q3 2026	Domein Bestuur, strategie en projecten, team Openbare orde en veiligheid

6.4.2 Gehouden dieren

In Nederland leven miljoenen huis- en hobbydieren. De gemeente heeft hier direct mee te maken. Bijvoorbeeld binnen het sociale domein, bij huisuitzettingen, in het kader van armoede en in de openbare ruimte (inclusief ruimtelijke ordening zoals hondenuitlaatplaatsen) en vanuit de zorgplicht in het Burgerlijk Wetboek voor zwervend aangetroffen dieren.

Maar ook binnen het vergunningenbeleid en in de toezichthoudende en handhavende taken van de gemeente vragen gezelschapsdieren om aandacht van de gemeente. Denk bijvoorbeeld aan de taken van de lokale politie en de inzet van gemeentelijke boa's.

Daarnaast worden er in de (intensieve) veehouderij veel landbouwdieren gehouden.

Onderwerp	Actie	Partijen	Planning	Trekker
We gebruiken de gemeentelijke website om voorlichting te geven	We bundelen de informatie op de gemeentelijke website voor wat	• Domein Sociale leefomgeving	*Doorlopende actie*	Domein Sociale leefomgeving

over het diervriendelijk houden van hobbydieren.	betreft dieren(welzijn) op één centrale landingspagina.	• Domein Fysieke leefomgeving • Domein Publiekszaken		
Het implementeren van een inkoopbeleid dat gericht is op duurzaam en diervriendelijk geproduceerde producten.	We beschouwen het huidige inkoopbeleid voor wat betreft duurzaam- en diervriendelijk geproduceerde producten en doen hier indien nodig een update op.	• Domein Sociale leefomgeving • Domein Bedrijfsvoering	Q1 2027	Domein Sociale leefomgeving
Het verschaffen van diervoeding en -benodigdheden via de voedselbank.	We onderzoeken de mogelijkheden. Bijvoorbeeld of de reguliere voedselbank uitgebreid kan worden met diervoeding en andere benodigdheden, waarbij mensen ook spullen kunnen doneren zoals voer in originele verpakking en hondenmanden.	• Domein Sociale leefomgeving	Q3 2027	Domein Sociale leefomgeving
We helpen inwoners om goed voor hun huisdier te zorgen.	We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om inwoners met een laag inkomen te helpen bij de zorg voor hun huisdier.	• Domein Sociale leefomgeving	Q1 2027	Domein Sociale leefomgeving
Opstellen van richtlijnen voor het omgaan met vergunningaanvragen voor schuilstallen.	Herbeoordelen van de eisen die worden gesteld aan de vergunningsaanvraag voor schuilstallen, zodat deze niet alleen voor permanente weidedieren voorhanden zijn, maar ook dieren die zich slechts een deel van de dag op de weide begeven.	• Domein Fysieke leefomgeving	Q2 2028	Domein Fysieke leefomgeving
Deelname aan het project ‘Dierenbuddy’.	We verkennen deelname aan het project.	• Publiekszaken • Domein Sociale Leefomgeving • Domein Financiën	Q4 2026	Domein Sociale leefomgeving

Actualisatie van het hondenbeleid.	Het hondenbeleid wordt geactualiseerd en vastgesteld. In dit hondenbeleid staat het welzijn van de hond centraal. Onderdeel van dit hondenbeleid zijn o.a.: - De werkprocessen en -afspraken rondom meldingen en registraties van bijtincidenten, en het beleidskader gevaarlijke honden. - De aanwezigheid, omvang en bereikbaarheid van hondenlosloopgebieden en zorg voor de realisatie hiervan.	• Domein Fysieke leefomgeving • Domein Sociale leefomgeving • Domein Bedrijfsvoering	Q2 2028	Domein Sociale leefomgeving

6.4.3 Vermaak waarbij dieren zijn betrokken

Onder 'dieren ter vermaak' verstaan we enerzijds dieren in bijvoorbeeld dierentuinen. Anderzijds vallen hier dieren onder die gebruikt worden voor evenementen van tijdelijke aard zoals promotieactiviteiten en circussen.

Onderwerp	Actie	Partijen	Planning	Trekker
Herijking van het evenementenbeleid.	Het evenementenbeleid wordt opnieuw onder de loep genomen. Onderdeel van dit evenementenbeleid zal o.a. zijn dat er bij het houden van evenementen altijd rekening gehouden moet worden met het gemeentelijk natuurbeleid en natuurwetgeving.	• Domein Sociale leefomgeving • Domein Publiekszaken • Domein Bedrijfsvoering	p.m.	Domein Publiekszaken

6.4.4 In het wild levende dieren

De gemeente Wijchen is verantwoordelijk voor alle dieren die binnen de gemeentegrenzen leven. Een groot deel van deze dieren zijn ook wild. Doordat de natuur in onze gemeente zo veelzijdig is, vinden hier veel dieren voor zichzelf een mooie plek om te leven.

Onderwerp	Actie	Partijen	Planning	Trekker
Herziening van particuliere benuttingsjacht op gemeentegronden.	Bij de herziening van de particuliere jacht brengen we een duidelijke scheiding aan tussen wildbeheer en benuttingsjacht. We bepalen of benuttingsjacht wordt uitgesloten op basis van dierenwelzijn, of toegestaan als onderdeel van verantwoord wildbeheer.	• Domein Fysieke Leefomgeving • Domein Publiekszaken *Extern:* • Faunabeheereenheid	Q4 2026	Domein Fysieke leefomgeving
TNR-C methode*. ** De TNR-C methode staat voor Trap (vangen), Neuter (castreren/steriliseren), Return (terugplaatsen) en Care (zorg). Het is een diervriendelijke aanpak om de zwerfkattenpopulatie te beheersen door katten te vangen, medisch te behandelen en ze daarna terug te zetten naar hun oorspronkelijke leefgebied, met structurele zorg en monitoring. Het doel is om verdere voortplanting te voorkomen, populatiegroei te stoppen en het welzijn van de dieren te verbeteren.*	Toevoegen van de TNR-C methode aan de dienstverlening van de gecontracteerde opvanglocaties om de druk van verwilderde katten op de vogelpopulatie te minimaliseren.	• Domein Sociale leefomgeving *Extern:* • Gecontracteerde partijen	Q4 2026	Domein Sociale leefomgeving